



Dr. Kolláth György

Már ez a mondás sem igaz, ha a Tisza-menti családi otthon-biztosítások tömeges megszűnését nézzük. A hír az, hogy a „régji” biztosító – feltehetőleg egyedi mérlegelés nélkül, postai irányítószám alapján – mintegy 12 ezer olyan biztosítást mondott fel, amely a tiszai árvíz hagyományos körzetében vályogházakra állt fenn. Egy másik cég – a pénzügyminiszternek fél-állami, fél-piaci alapon történt beavatkozása nyomán – változatlan

feltételekkel átveszi e szerződéseket. Közpénzt ehhez – állítólag – nem kapnak, és egyelőre fogható konkrétumok sincsenek. Az eset az alkotmánybeli „szociális piacgazdaság” működésének szemléletes példája. Mitől, mennyire is szociális a mi szisztémánk? Az ügy megközelítése lehet közgazdasági, (párt)politikai és jogi, továbbá nézhetjük azt az érintettek, a választásra készülők és a politikai közvélemény szempontjából is. Mindegyik optika más és más eredménnyel jár. Írásom a jogból kiindulva keres átfogóbb összefüggéseket.

Cím
Biztos, ami biztos

Dátum
2002.01.28.

A történet iskolapéldája lehet annak, hogy néha a jog: tömény igazságtalanság. A biztosító ugyanis – rendszerint 3 év után – a biztosítási időszak végére, 30 napot adva felmondhatja a szerződést. Felmondhatja azt az ügyfél is, ha érdekmúlás következne be (pl. eladja a házat), vagy nem bírja a növekvő díjfizetést. A biztosítás egyedi polgári jogi szerződés, mely jövőbeni, bizonytalan (kár)esemény lehetséges, legfeljebb valószínű bekövetkeztére épül. Az által korrekt kockázati, illetve veszélyközösség a biztosítás, hogy nem mindenkinek és pláne nem egyszerre jön a baj. A vagyonbiztosítások lényege még, hogy azok egy objektumra nem halmozhatók, a túlbiztosítás is kizárt, és e körben érdekelttség szükséges. (Leegyszerűsítve: egy házra csak egy, legfeljebb annak értékéig terjedő, s a gazda, de nem vadidegen által kötött szerződés lehet. Életbiztosításnál ez kissé másként van, sőt az utóbbinál érvényesül az un. maradékjog, tehát a szerződés idő előtti megszűnésekor valamennyi pénz visszajár.) Bár a jövőbe senki sem lát, de amennyiben a károkozás bizonyos, akkor az üzleti elvű biztosítás – a felek betett pénzének visszaosztása – már nem megoldás. Annak helyén a katasztrófa-megelőzés, -elhárítás és a bekövetkezett veszteséget enyhítő társadalom-politika következne. Ha pedig szinte megfizethetetlenül magas összegű díj jönne ki a nagy kockázat miatt, akkor e díjfizetést részben vagy egészében átvállal(hat)ná a helyi vagy az országos közösségi politika. Körülbelül így megy ez jól működő helyeken. Mert a piacgazdaság a szolgáltatások egyenértékűsége körül forog, tehát nem egy üzleti cég kompetenciája és felelőssége a szociálpolitika. Ellenkező esetben megint a kötött gazdaság felemás, karakter nélküli, szégyenlős modellje tér vissza, melyben probléma esetén a gazdasági ésszerűség kiiktatható, felfüggeszthető, és minden gond háttéralkukkal, átmenetileg eliskálható.

A kormány nem tanúsíthat részvétlenséget, és főleg nem teszi ezt a választások előtt. Ez az ellentétele annak a máig tisztázatlan kérdésnek, hogy vajon az állam – a mindenkori kormányzat! – felelős-e a helyzet kialakulásáért? Ez nem pusztán a megépített gátak hosszán, sem a lerakott homokzsákok számán múlik. Kül-, és belpolitikai, továbbá gazdaságpolitikai erőfeszítések, megtett és esetleg elmulasztott lépések, mérlegelt alternatívák, háttér-számítások, önkormányzati egyeztetések, hiteles megelőzési intézkedések együtt adnának választ erre. Nincsenek válaszok. Ehelyett az egyik oldal minden korábbinál nagyobb veszélyt lát, mire a másik térfélről elvileg pártsemleges köztisztviselő ad politikai kioktatást.

Nem nagyon lehet hinni abban az állami szerep-felfogásban, amely mindössze jószolgálati közvetítésre képes, illetve hajlandó. Az állam (is) mi vagyunk. Ekkora baj esetén igazán jöhetne a „fordított közteherviselés”. Nem elég, ha az állam – a klasszikus könyv mintájára – olyan ajánlatot tett, amit a másik fél nem tudott visszautasítani. Ma már a biztosítási piacon megszűnt az állami monopólium. Ideje volna átállni a piaci megoldásokra. Ez szerintem 3 dolgot



Dr. Kolláth György

jelentene. 1.) Onnantól számítva, hogy egy veszélyt kezelő intézkedés üzleti alapon már nem biztonságos, haladéktalanul ki kell alakítani annak államilag szabályozott és támogatott jogi és közgazdasági infrastruktúráját. Így: X sávig az üzleti érdekeltség diktál, Y sávtól kezdve pedig belép a közösségi rásegítés is. Nem lenne tehát lyukas a háló.

2.) Elkerülhetetlen egy olyan országos vagy regionális megelőzési, kockázat-mérséklő és a védekezést finanszírozó alap, amely nem csupán kétségbeesetten és látványosan segít a bajbajutottaknak, hanem közérdekű, kedvezményezett befizetések révén eleve forrásokat teremt. 3.) Pénz nélkül ugyanis, avagy válsághelyzetben, csepegtetett utófinanszírozással nem megy előre semmi sem. Számomra azon a ponton szólalt meg a vészcsengő, amikor azt bizonygatták: az egyik cégnek ráment mindene, ezzel szemben a másoknak szinte főnyeremény ez a biztosítás, még pénzt sem kap(ott) erre. Ez valószínűleg nonszensz naivítás. Hasonlóképpen, mint az un. változatlan feltételek ígérete. Ha az „átvállaló” biztosító ügyfele lennék, most kezdenék el nyugtalankodni. Mert ha kintről csakugyan nem kerül pénz a - valószínűleg tényleg gazdaságtalan - rendszerbe, akkor emiatt a benti feszültség nő meg. Magyarul, valakinek a kockázata nőni, esélye csökkenni fog. Kivéve, ha Kossuth Lajos pénzügyminiszterként feltámad!?